

**KOMISIJA ZA
PREPREČEVANJE
KORUPCIJE**

 REPUBLIKA SLOVENIJA

Številka: 06285-3/2013-81 03010
Datum: 21/10/2013

**SMERNICE ZA UČITELJE V OKVIRU USTVARJALNEGA NATEČAJA "PISMA
POSLANCEM"**

V spodnjem besedilu/zgodbi vam na kratko predstavljamo nekatere bistvene tematike, ki so pomembne za uspešno izvedbo ustvarjalnega natečaja. Zgodbo po potrebi prilagodite glede na starost in zanimanje otrok ter dodate tudi druge vsebine, v kolikor boste ocenili, da so prav tako pomembne za izvedbo natečaja.

Za uspešno izvedbo tečaja je bistveno, da se pred samim pisanjem »pisma poslancem« izvede diskusija, v kateri bi učitelji in učenci obravnavali tematike ter skozi debato odpirali različne poglede kot tudi pozitivne in negativne lastnosti, ki jih različni vidiki vsebujejo. Pomembno je, da učenci dobijo nekaj bistvenih informacij o tem, kako je urejena družba, država, kako so voljeni poslanci, kakšno je njihovo delo in kako lahko posameznik sodeluje pri oblikovanju, izboljšanju stanja/področja v državi, tudi preko poslancev.

Učitelj je pri tej debati koordinator, ki posamezno tematiko najprej obrazloži ter nato poskuša izzvati/spodbuditi učence k debati s tem, da jih pozove npr.:

- da skušajo učenci poiskati pozitivne in negativne lastnosti, vezane na določeno področje (npr. volitve, participativna demokracija, itd.);
- se postavijo v položaj določene skupine ljudi (npr. mladi, invalidi, upokojenci, revni, itd) in poskušajo poiskati dobro in slabo urejene stvari, ki jih zadevajo – imajo vsi dostop do šolanja, zdravstva, imajo možnost izraziti svoje mnenje, itd);
- da se razdelijo v dve skupini, kjer ena zastopa neko tezo, druga jo izpodbija, argumenti za/proti se zapisujejo na tablo;
- da izrazijo mnenje o določeni temi na način, da prvo stališče izrazi učenec, ki se prvi javi in nato izmed tistih, ki bi želeli izraziti stališče in v ta namen tudi dvignejo roko, izbere naslednjega.

Namen eseja/spisa na temo »Pisma poslancem« je v tem, da učenci spoznajo družbeno ureditev, delo poslancev in kako so voljeni ter v spisu napišejo svoje videnje tega, kaj bi si želeli še urediti in bi to zapisali v pismu poslancu. Bistveno je, da se učenci osredotočijo na to, kaj je tisto, kar ga moti, kaj se mu zdi neurejeno ali pa slabo urejeno in kaj bi rad izpostavil v pismu poslancu. Spis lahko tudi nadgradijo z argumenti ter rešitvami »problema«, ki ga zaznavajo.

TEMATIKE ZA OBRAVNAVO – za učence

Demokracija

Bliža se konec šolskega leta. Učencem osmega A razreda, ki se borijo s še zadnjimi kontrolnimi nalogami in spraševanji, misli že uhajajo k počitnicam. No, saj tudi šola ni samo trpljenje – ne nazadnje se šolsko leto zaključi s končnim izletom! Ta je povsem kaj drugega kot ekskurzije med šolskim letom, ko je treba izpolnjevati razne delovne liste, pridno poslušati vodiče in učitelje, po navadi še med vožnjo na avtobusu človek nima miru pred raznimi predavanji o zgodovini in

značilnostih obiskanih krajev. Končni izlet je vse kaj drugega: brezskrben dan uživanja, brez »teženja« učiteljev in stran od staršev, ki bi ti neprestano gledali čez ramo.

Toda, kako se odločiti, kam se odpraviti? Med razredno uro učitelj zbira predloge. Precej učencev hoče iti na morje. Ne nazadnje se je začelo poletje, greh bi bil izpustiti priložnost za kopanje. Nekaterim bolj diši izlet v hribe, med zelene pašnike in visoke smreke. Bolj vedoželjni želijo priložnost izkoristiti za obisk kakšnega zanimivega kraja z lokalnim muzejem ali naravno znamenitostjo.

V razredu nastane spor. Največ bi jih odšlo na portoroško plažo, kjer imajo čudovit vodni tobogan in okusen sladoled. Nekaj manj učencev želi iti v Kranjsko Goro, ki ponuja obilo priložnosti za raziskovanje skrivnostnih gozdnih poti in uživanja v osvežujočem gorskem zraku. Najmanjša, a najglasnejša skupina navija za izlet v Idrijo, kjer je znameniti rudnik živega srebra, muzej prečudovite idrijske čipke in krajinski park s kristalno čisto reko Idrijco. Tri skupine učencev prepričujejo ena drugo, da je prav njihova zaželen kraj izleta najboljši in najlepši, ton pogovora vse bolj prerašča v kričanje. Prerekanje prekine učitelj, ki odloči: ker ni enotnega mnenja, se bomo odpravili v lokalno kopališče.

- Kam bi šli raje na izlet? V Portorož ali na lokalno kopališče?
- Kakšno se vam zdi ravnanje učitelja? Bi moral pustiti, da se razred dogovori med sabo, ali ste zadovoljni z njegovo rešitvijo nastale situacije?
- Če bi se raje dogovorili med sabo: kakšen način bi bil po vašem mnenju najboljši za dosego dogovora? Morda žreb? Ali pa glasovanje?

Slovenska družba je **demokratična družba**, kar pomeni, da pravila, ki urejajo delovanje družbe, ne postavlja ena ali nekaj oseb, ampak vsi državljani. Tako na primer pravilo, da morate obvezno obiskovati ure slovenščine, matematike in ostale predmete v osnovni šoli, ni zraslo na zelniku vašega učitelja ali ravnatelja, ampak so o njem glasovali poslanci v državnem zboru.

O pravilih, torej predpisih in zakonih, se v demokraciji glasuje, sprejeta pa so tista, ki dobijo največjo podporo. Bistvo demokracije je torej, da ne more nihče samovoljno določati o vaših pravicah in dolžnostih brez vašega vedenja oziroma sodelovanja v razpravi o teh pravicah in dolžnostih ter na koncu tudi glasovanja, v katerem ima svoj posreden glas vsak državljan nad 18 letom starosti.

Zakaj posreden in ne neposreden? Pri sprejemanju zakonov, ki veljajo za vse državljane, neposredno glasovanje ni mogoče, saj bi bilo glasovanje o vsakem zakonu in predpisu (v letih 2011 in 2012 je bilo sprejetih 141 zakonov ter 122 aktov) praktično nemogoče izvesti. Volilno pravico, to je pravico do glasovanja, imajo namreč vsi državljani, ki so stari 18 let in več, kar v Sloveniji predstavlja približno 1.643.877 prebivalcev. Če bi tako želeli omogočiti vsem državljanom z volilno pravico odločati o vseh zakonih, bi to pomenilo precejšnje organizacijske zaplete kot tudi finančne posledice (stroške) za državo, kar bi za državo pomenilo breme in bi bilo nesmotrno.

V določenih primerih pa se takšno glasovanje vseeno zgodi. Prvi primer so volitve predsednika republike in poslancev v državni zbor – prve potekajo vsakih pet let, druge vsaka štiri leta. Predsednik republike oziroma poslanci nato v našem imenu (ker smo jih izvolili državljani) odločajo o zakonih in predpisih, ki urejajo našo družbo. Poseben primer neposrednega glasovanja državljanov so referendumi: na njih državljani neposredno glasujejo o tistih zakonih, za katere družba presodi, da so še posebej pomembni. A o tem več pozneje.

Vendar demokracija ni le odločanje večine. Njen drugi bistveni temelj so pravice posameznikov in manjšin, ki so neodtujljive, torej jih ne more odpraviti noben zakon ali pravilo, četudi bi zanj glasovala večina ljudi. Na primer, ne poslanci ne večina državljanov na referendumu ne more odločiti, da bi neko osebo ali skupino oseb brez obsodbe sodišča za nekaj let vrgli v zapor. Zaradi večje ranljivosti naša **ustava** (spisek pravil, ki je močnejši od vseh sprejetih zakonov – najpomembnejša pravila, pravice, ki jih mora upoštevati vsak kasneje sprejet zakon, pravila) posebej ščiti tudi italijansko manjšino na primorskem in madžarsko manjšino v Prekmurju, pripadnikom katerih na primer dovoljuje pouk v šolah v lastnem jeziku. Zato so **človekove pravice** in **pravice manjšin** bistvena sestavina demokratične družbe. Če bi tako na primer želeli v zapor zapreti nekoga brez obsodbe, to zaradi pravil določenih v ustavi, ne bi bilo mogoče.

Vprašanja za razpravo:

- Ali so volitve pomembne? Zakaj? Kakšna stališča oz. mnenja glede volitev slišite v javnosti, od staršev, sorodnikov, prijateljev? Menite, da so pravilna? Kaj vam pomeni volilna pravica?
- Imate na šoli volitve? Katere? Če ne, bi jih uvedli in za katero zadevo? Kaj se vam zdi nujen predpogoj za volitve? Kako bi predstavili volitve kolegom?

»Pogoogljajte«:

- Katera državo imenujemo »zibelka demokracije«?
- Koliko poslancev je v državnem zboru?
- Kdo je predsednik Republike Slovenije?

Participativna demokracija in aktivno državljanstvo

Zavrtimo zgodbo o osmem A razredu malenkost nazaj. Namesto odredbe, da se bodo učenci na končni izlet odpravili na bližnje kopališče, učitelj predlaga naslednje: vsaka izmed treh skupin učencev bo imela deset minut časa, da ostalim pojasni, zakaj prav njihov zelen cilj končnega izleta obljublja največ zabave užitka. Na koncu bodo glasovali – predlog z največ glasovi bo zmagal.

Učenci se strinjajo, vsaka izmed treh gruč odide v svoj kot učilnice in kuje načrt, kako bodo sošolcem odprli oči in jim pojasnili, da je prav njihov zelen kraj daleč najboljša izbira za končni izlet.

- Za kateri kraj končnega izleta bi glasovali vi?
- S kakšnimi argumenti bi sošolce prepričali, da bi tudi oni glasovali za vaš predlog?

Kdo v družbi ima pravico glasovati o zakonih in pravilih ter kdo sme predlagati nek zakon ali pravilo oziroma tak zakon ali pravilo zagovarjati? V participativni demokraciji imajo to pravico vsi, ne glede na primer na raso, spol, versko prepričanje, ali na to, koliko denarja imajo. Edini pogoj je, da so stari več kot 18 let. V demokracijah se spodbuja tudi aktivno državljanstvo, torej čim večjo vključenost posameznika v odločanje o zakonih in pravilih (izražanje mnenja s strani posameznikov, dajanje pobud, javne obravnave zakonov/pravil).

Kot smo poudarili, je zaradi organizacijskih preprek nemogoče vsem državljanom dati možnost, da glasujejo o nekem zakonu – namesto njih to opravi 90 poslancev državnega zbora. A to ne pomeni, da posamezni državljani na vsebino zakonov in na glasovanje poslancev nimajo vpliva. Vsakdo se namreč lahko pridruži ali ustanovi svojo interesno skupino. V demokratičnih državah imamo na primer interesne skupine, ki zagovarjajo želje podjetnikov, pa interesne skupine, ki se borijo za večje pravice delavcev, ali pa na primer skupine, ki se borijo proti mučenju živali. Te skupine nato poskušajo vplivati na poslance, da bi slednji glasovali za tak zakon, ki bo po volji njim, ali pa poslancem tudi sami predlagajo, kaj bi moralo v posameznih zakonih pisati. Članstvo v skupinah je **prostovoljno** – nihče vas ne more prisiliti, da postanete član neke skupine, če si tega ne želite.

Vendar sodelovanje ni omejeno na skupine. Sodelujete lahko tudi kot posamezniki, na primer tako, da poslancem napišete pismo in v njem pojasnite, kakšno je vaše stališče do posameznega zakona ali pravila. Ne pozabite – poslance v državni zbor volimo državljani, zato bi si morali poslanci prizadevati, da ugodijo zahtevam državljanov oziroma, da delajo v javnem (za dobro državljanov, države) in ne zasebnem interesu (uresničevanje lastnih želja). V nasprotnem primeru jih namreč naslednjič (ob naslednjih volitvah) ne bomo več izvolili v državni zbor, ampak bo njihovo mesto zasedel nekdo drug; nekdo, ki ima večji posluš za zahteve državljanov. Več pisem o nekem zakonu ali pravilu kot bo poslanec prejel, bolj bi moral postati pozoren na zadevo in bolj tehtno presoditi, ali je zakon dober za državljane.

Vprašanja za razpravo:

- Ali ste se kdaj obrnili na poslanca? Kaj ste mu želeli povedati? Kako se je odzval in ali ste bili z odzivom zadovoljni?
- Kako po vašem mnenju lahko vplivate na delo poslanca, na njegova stališča? Kateri od teh načinov vam je blizu? Kaj bi spremenili?
- Menite, da so poslanci lahko dostopni?

»Pogoogljajte«:

- Katere interesne skupine poznate? Naštejte jih.
- Kam bi naslovili pismo, namenjeno poslancu?

Delitev oblasti in veje oblasti

Predstavitve učencev osmega A razreda so končane, na vrsti je glasovanje. Učitelj na kateder postavi kartonasto škatlo, v katero vsak učenec vrže listek s svojim predlogom cilja končnega

izleta. Nato učitelj glasove prešteje, medtem ko učenci radovedno čakajo in preudarjajo, kateri predlog bi utegnil dobiti večinsko podporo. Po nekaj napetih trenutkih sledi razglasitev: drugi skupini je uspelo prepričati večino v razredu, da so glasovali za izlet v hribe.

Kljub krajšemu negodovanju se tudi ostali kmalu sprijaznijo z izidom. Razred se začne pogovarjati o organizaciji izleta. Kako bodo prišli v Kranjsko Goro? Z avtobusom? Kateri prevoznik jih bo odpeljal? Po napornem hribolazenju bodo verjetno lačni – kje bodo jedli kosilo?

Učenci se strinjajo, da bi bilo iskanje avtobusnih prevoznikov, ki bi jih poceni pripeljali v Kranjsko Goro, in najbolj okusne restavracije, najbolje prepustiti trem učencem, ki so jih na začetku šolskega leta izvolili za predsednika, podpredsednika in blagajnika razreda. Strinjajo se namreč, da bi bilo nesmiselno, če bi se z zadevo ukvarjalo vseh 20 učencev, saj bi to pomenilo podvajanje dela in nasploh veliko zmedo.

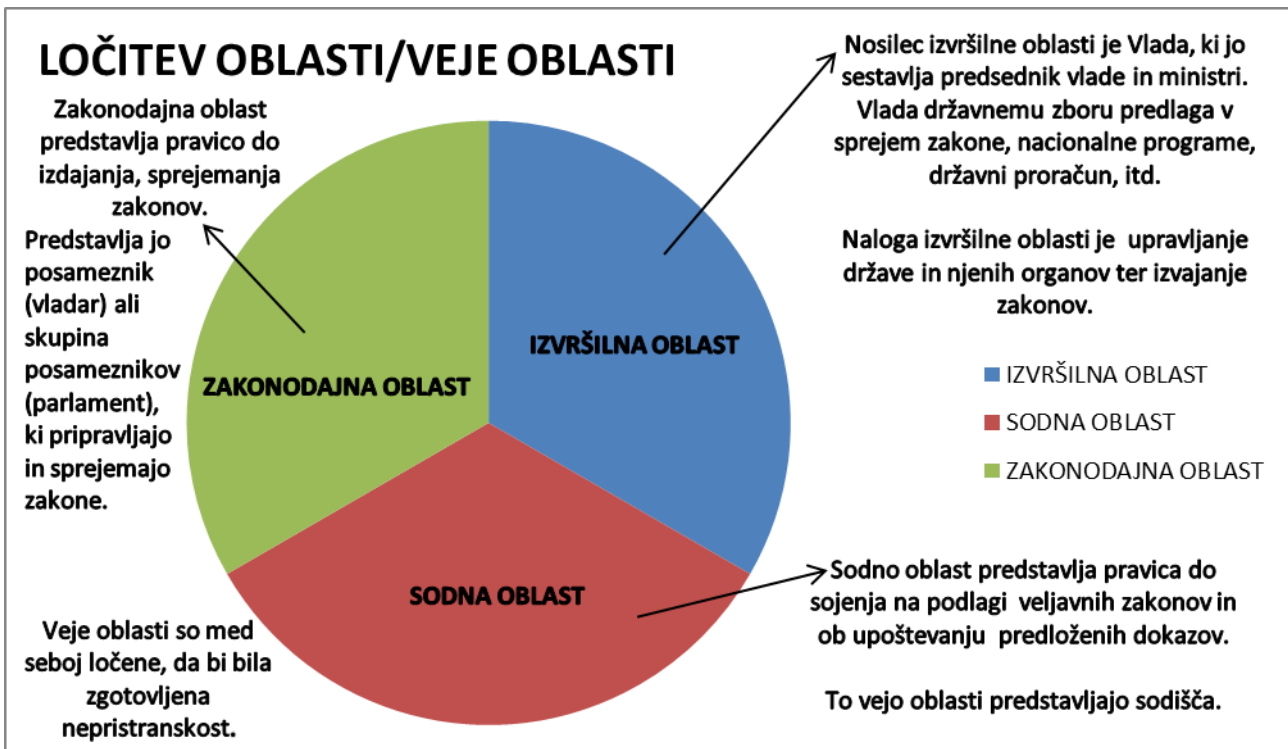
A pred tem morajo preskočiti še eno oviro. Starši jim morajo namreč dati dovoljenje za izlet, saj učenci še niso polnoletni.

- Kako bi starše prepričali, da je izlet v hribe varen in da naj jih ne skrbi za varnost?
- Kakšne lastnosti mora imeti oseba, da bi ji lahko zaupali organizacijo končnega izleta?

Delitev oblasti je eden temeljnih principov moderne demokracije. Oblast sestavljajo zakonodajna (državni zbor), izvršilna (vlada) in sodna (sodišča) veja oblasti. Zakonodajna veja sprejme zakone in pravila, izvršilna veja skrbi, da se ti zakoni in pravila izvajajo in spoštujejo. Sodna veja pa preverja, ali so novi zakoni in predpisi v skladu z že sprejetimi zakoni in ustavo, ali jih izvršilna veja pravilno izvaja, in ali jih državljani spoštujemo. Kot smo omenili, obstajajo v Sloveniji človekove pravice, ki jih ne sme kršiti noben zakon. Na primer, če bi poslanci sprejeli zakon, da lahko osebe, katerih ime se začne na črko A, brez pojasnila za nekaj let vtaknemo v zapor, bi sodišče tak zakon razglasilo za neveljaven oziroma da je v nasprotju z ustavo. Če bi nek policist na lastno pest začel zapirati njemu neljube sosede v pripor policijske postaje, bi ga sodišče kaznovalo. Po drugi strani mora tudi sodišče soditi na podlagi že sprejetih zakonov in predpisov, in ne tako, kot se posameznemu sodniku zdi.

Sodišče mora vse državljane obravnavati enako, nihče ne sme imeti posebnih privilegijev, tako kot mora tudi učitelj vsakemu učencu za enako število točk, doseženih v kontrolni nalogi dati enako oceno. **Enakost pred zakonom** je temeljna človekova pravica.

Izvršilna veja oblasti, ki jo predstavlja Vlada, na tretji strani skrbi, da se sprejeti zakoni izvajajo. Če bi se tako na primer učenci osmega A razreda odločili, da odidejo na izlet v tujino, bi za odhod iz države in vstop v drugo državo potrebovali potni list (osebno izkaznico). V ta namen bi moral posamezen učenec na Upravni enoti vložiti vlogo za izdajo potnega lista (osebne izkaznice). V kolikor bi učenec izpolnjeval v zakonu določene pogoje, bi nato potni list (osebno izkaznico) tudi prejel.

Vlado, torej predsednika vlade in vse ministre, pri nas izvoli državni zbor, sodišča pa nadzirajo delovanje vlade in vseh ministrstev. V zgodbi o osmem A razredu so bili učenci zakonodajna veja oblasti; predsednik, podpredsednik in blagajnik razreda izvršilna veja; starši pa neke vrste sodna veja oblasti. Če delitev oblasti v razredu ne bi obstajala, bi o vsem odločala ena oseba, ki ji ne bi bilo treba upoštevati mnenja učencev, niti skrbi staršev. Kaj lahko bi se zgodilo, da bi šli učenci bi šli namesto na razburljiv izlet v Kranjsko Goro na dolgočasno bližnje kopališče, kamor bodo tako ali tako zahajali še celo poletje.

Vprašanja za razpravo:

- Katere veje oblasti imamo v RS? Razdelite organe v različne veje oblasti.
- Menite, da je katera od teh vej močnejša? Zakaj? Kako bi jo uravnotežili z drugimi vejami?

»Pogooglajte«:

- Kdo je trenutno predsednik slovenske vlade? Poznate kakšnega ministra?
- Zakaj je po vašem mnenju dobro, da o vsem ne odloča le vlada? Ali pa le sodišča? Bi bilo zadovoljni, če bi o vsem, kar zadeva vaše življenje, odločali vaši starši, ne da bi poslušali tudi vaše želje?

Državni zbor in poslanci

Vrnimo se na našo zgodbo o končnem izletu, a z manjšo spremembo: namesto v osmem A se morajo vsi osmi razredi v šoli skupaj odločiti, kam bodo odšli na končni izlet. V osmem A, B, C in D razredu je skupaj sto otrok: preveč, da bi jih stlačili v eno učilnico, kjer bi lahko skupaj diskutirali o cilju končnega izleta.

Zato se vsak razred odloči, da bo izvolil tri predstavnike, ki bodo zastopali željo celotnega razreda. Dvanajst predstavnikov štirih razredov bo torej po enakem postopku kot v prejšnjem primeru odločilo, kam se bodo vsi osmi razredi odpravili na končen zlet.

- Ali bi sami kandidirali za predstavnika razreda? Zakaj oziroma zakaj ne?
- Kakšne lastnosti mora imeti oseba, ki bi zastopala vaš razred? Katerih lastnosti ne bi smela imeti?
- Ali mora oseba, ki zastopa razred, upoštevati želje razreda, kam bi šli na končni izlet, ali pa lahko glasuje po lastnih željah?

Kot smo omenili, zakone in pravila v Sloveniji ne sprejemamo vsi državljani, temveč 90 poslancev v državnem zboru. Razlog je preprost – nemogoče bi bilo stlačiti milijon in pol polnoletnih državljanov Slovenije v eno dvorano, kjer bi nato debatirali in odločali o nekem zakonu in pravilu.

Poslance volimo vsaka štiri leta. Poslanci se združujejo v politične stranke, torej skupine, ki imajo skupna načela in prepričanja – tako kot so se učenci v razredu združili glede na njihove želje, kam iti na končni izlet.

V izjemnih primerih pa o nekem zakonu odločajo vsi polnoletni državljani. Temu rečemo referendum. Referendum lahko s svojimi podpisi zahteva 40.000 polnoletnih državljanov Slovenije. Tako veliko število podpisov se po navadi zbere takrat, ko se poslanci posvetujejo o zakonu, ki zelo razburja posamezne skupine državljanov oziroma takrat, ko poslanci želijo pridobiti mnenje državljanov (posvetovanje z državljani). Mnenje državljanov je za poslance lahko zavezujoče ali ne - odvisno od referenduma, predvsem pa je dobrodošla informacija za poslance kot pomoč pri odločanju. Recimo, da bi dvanajst izbranih učencev za cilj končnega izleta izglasovali Idrijo, čeprav je pri učencih osmega A razreda ta predlog dobil najmanj podpore. V tem primeru bi lahko učenci osmega A zahtevali glasovanje vseh učencev osmih razredov, zmagal pa bi tisti predlog, ki bi dobil večino. To bi bil neke vrste referendum.

Vprašanja za razpravo:

- Ali so poslanci ljudem odgovorni za svoja stališča? Za svoje obnašanje? Kako lahko to odgovornost uveljavimo?
- Kaj storimo, če nam stališče poslanca ni všeč? Kaj pa, če je to poslanec, za katerega stranko smo glasovali?
- Bi kdaj šli v poslansko pisarno, kjer je poslanec, na pogovor? Kaj bi mu povedali?
- Kaj menite o vseh primerih, o katerih se govori, in se nanašajo na nezakonito ali pa neetično/neppravilno/napačno ravnanje poslancev? Kako bi bilo potrebno odreagirati na takšne primere, kaj storiti?

»Pogooglajte«:

- V katerem kraju se nahaja državni zbor?
- Katera stranka ima največ predstavnikov v državnem zboru?
- Kdaj je bil zadnji referendum v Sloveniji? O čem smo odločali?

Zakonodajni postopek

Dvanajst izbranih učencev pravkar zavzeto razpravlja, kam bi šli na končen izlet. A odločiti se ni treba le o kraju, temveč tudi o aktivnostih. Na primer če bo izglasovan kraj izleta Kranjska Gora, se morajo učenci tudi dogovoriti, kdaj se bodo odpravili na končni izlet, koliko časa bo trajal, na kateri bližnji hrib se bodo povzpeli, kje bodo jedli kosilo. Le ko bodo odločili o teh vprašanjih, bodo lahko pooblastili tri učence, ki se bodo spopadli z organizacijo izleta, torej dogovorili z izbrano restavracijo za prostor za sto ljudi, naročili avtobuse ob dogovorjeni uri, preverili, kako zahtevna je pot na izbran hrib, da bodo lahko ostalim učencem dali primerne napotke za obleko in obutev za podvig.

- Ali menite, da bi morali imeti ostali učenci vpliv tudi na aktivnosti na končnem izletu, ali pa se lahko o tem dogovori dvanajst izbranih predstavnikov glede na lastne želje?

Zakoni, katere sprejema parlament, po navadi ne obravnavajo le enega pravila, temveč več. Na primer, zakon o varnosti cestnega prometa ne postavlja le pravila, da se ceste ne sme prečkati pri rdeči luči, temveč tudi, da se z avtom ne sme divjati, da morajo biti vse osebe v avtomobilu pripete z varnostnim pasom in še kopico drugih pravil. Zakon določa tudi kazni za nespoštovanje teh pravil.

Poslanci o vseh pravilih v nekem zakonu debatirajo in jih sprejemajo v **zakonodajnem postopku**. Med postopkom lahko poslanci predlagajo in glasujejo v posameznem ali več pravilih, ki so zapisana v predlogu zakona. Na koncu poslanci glasujejo še o celotnem zakonu in ga tako bodisi sprejmejo bodisi zavrnejo.

Aktivni državljani ali interesne skupine lahko poslancem predlagajo posamezna pravila, ki bi jih moral zakon vsebovati, ali poskušajo poslance prepričati, da glasujejo za ali proti posameznemu pravilu v zakonu. Tudi aktivno državljanstvo ni omejeno le na sprejemanje celotnega zakona, temveč tudi na vplivanje pri sprejemanju posameznih določil zakona. Morebitno društvo ljubiteljev hitrih avtomobilov se bo na primer zavzemalo, da bi bile omejitve hitrosti na avtocestah v zakonu o varnosti cestnega prometa čim višje, medtem ko določilo, da se ceste ne sme prečkati pri rdeči luči, najverjetneje ne bo oporekalo.

»Pogooglajte«:

- Kako poteka postopek sprejemanja zakona?
- Koliko poslancev mora glasovati za zakon, da je ta sprejet?
- Koliko poslancev mora glasovati za spremembo ustave?

Lobiranje

Med razpravo dvanajstih izbranih učencev se k njim nenadoma prikrade Miha iz osmega B, ki bi jim rad razložil, zakaj bi morali iti razredi ne v Portorož, Idrijo ali Kranjsko Goro, temveč v Prekmurje, v Mursko Soboto. Kot po naključju ima v tem kraju njegov stric kmečki turizem z izposajo gorskih koles in bazenom kjer bi se lahko učenci dobro zabavali. Dvanajst učencev posluša Mihovo prepričevanje. Dlje kot jim Miha prigovarja, bolj se ogrevajo za idejo, da bi glasovali za Mihov predlog, čeprav ta ni dobil niti večine glasov med učenci osmega B.

- Se vam zdi Mihovo prepričevanje sporno, ali pa menite, da je takšen vpliv posameznika na odločitev izbranih učencev povsem v redu?
- Ali menite, da bi moralo biti dejstvo, da je poskušal Miha dvanajst izbranih učencev prepričati v svoj prav, znano vsem učencem osmih razredov?
- Ali bi bilo vaše mnenje drugačno, če bi bil kmečki turizem Mihovega strica v kraju, za katerega se je odločila večina učencev?
- Kaj bi bilo najpomembnejše pri odločanju, kam gredo učenci na izlet – mnenje večine, najcenejša ponudba, Mihova izbira, ker je Miha res frajer in ima zagotovo prav, itd?

Ko poskuša posameznik vplivati na odločitev ljudi, ki pišejo in sprejemajo zakonodajo, pravila in ukrepe, ter pri tem to počne nejavno in v interesu neke interesne organizacije, pravimo, da posameznik lobira. Primer: Če bi posameznik, ki ga je najelo farmacevtsko združenje prišel do poslanca v državnem zboru, in ga poskušal prepričati, da glasuje za zakon, ki bi dajal prednost izdelkom, ki jih zastopa to farmacevtsko združenje, bi šlo za lobiranje. V kolikor poslanec in ta posameznik ne bi o tem poročala Komisiji za preprečevanje korupcije, je to nedovoljeno lobiranje. Bistveno je namreč, da lobiranje poteka javno, razvidno. Tisti, ki lobirajo (lobisti) se morajo zaradi tega tudi registrirati in o svojem delu poročati Komisiji za preprečevanje korupcije, prav tako pa morajo o lobiranju poročati tudi tisti, ki so lobirani (na primer politiki).

Pa se vrnimo nazaj na našo zgodbo, v kolikor bi Miha pristopil do izbranih dvanajstih učencev ter jih prepričeval (in prepričal) za izlet v Mursko Soboto, bi to lahko predstavljalo lobiranje. Če o tem ne bi ostali učenci izvedeli ničesar, pa bi to predstavljalo nedovoljeno lobiranje, saj bi bilo to ostalim učencem prikrito.

Vprašanja za diskusijo:

- Poznate kakšen primer lobiranja? Opišite ga. Ali doma kdaj lobirate?
- Zakaj je potrebno lobiranje regulirati, pravno urediti?
- Povežite lobiranje s transparentnostjo (razvidnost, jasnost) - na kakšen način ju je mogoče povezati?

»Pogoogljajte«:

- Koliko registriranih lobistov imamo v Sloveniji?

Korupcija in Integriteta

Ker se dvanajst učencev obotavlja in jih Mihov predlog ne prepriča takoj, jim Miha zagotovi, da bo njegov stric »zrihtal« dobro ceno, dvanajstim učencem pa sploh ne bi bilo treba nič plačati. Kljub temu, da je dvanajstim učencem Mihov predlog zelo všeč (in da jih mika obljuba o dobri ceni oziroma celo zastoj ugodnostim za njih) in da jih Miha s svojim nastopom (in zato ker je totalna faca) že skoraj prepriča, se dvanajst učencev odloči, da njegovega predloga ne bodo sprejeli, temveč se bodo najprej posvetovali še z ostalimi učenci (predstavniki razredov s svojimi razredi), ki morajo po njihovem prepričanju imeti možnost podati svoje mnenje o tem, kam bi šli najraje na izlet.

- Bi po vašem mnenju dvanajst učencev moralo prejeti Mihov predlog, ker jim je obljubil boljšo (ugodnejšo) ceno?
- Menite, da bi morali tudi ostali učenci imeti možnost podati svoje mnenje o predlogu?

V primeru, da bi dvanajst učencev dalo možnost podati mnenje tudi ostalim učencem, bi ravnali integritetno, oseba z integriteto namreč ravna pošteno, pravilno in etično. V nasprotnem primeru, ko bi sprejeli Mihovo ponudbo in ne bi upoštevali mnenja ostalih učencev ter zato zase pridobili zasebno korist, bi ravnali koruptivno. Kot koruptivno se šteje, če ravnamo tako, da bi si zase pridobili neupravičeno korist in ne bi ravnali tako kot bi morali. V kolikor bi se odločili ravnati koruptivno, bi s tem zanikali in izničili vse prejšnje odločitve, ki so jih sprejeli – npr. glasovanje učencev o kraju izleta, izvolitev predstavnikov razreda, itd., predvsem pa bi s tem izgubili zaupanje razreda oziroma ostalih učencev, ki so jih izvolili za svoje predstavnike.

Vprašanja za diskusijo:

- Poznate kakšen primer korupcije v vašem okolju?
- Zakaj je integriteta pomembna?
- Ali mora poslanec imeti integriteto oziroma kakšne osebne lastnosti bi moral imeti poslanec?
- Poznate kakšno osebo, ki jo imate za integritetno?

»Pogoogljajte«:

- Je bil v Sloveniji že kdo obsojen zaradi korupcije?

Uporabne povezave:

- http://www.otroci.gov.si/index.php?option=com_content&task=view&id=14&Itemid=416
- <http://www.dz-rs.si/wps/portal/Home/ODrzavnemZboru/Pristojnosti/VlogaDrzavljanov>
- <http://www.us-rs.si/strip/>
- <http://www.up-rs.si>
- <http://www.kpk-rs.si>
- http://zakonodaja.gov.si/rpsi/r01/predpis_USTA1.html